

Űringázó

Fél évszázaddal ezelőtt találkoztam először ezzel a szóval: űringázó. Egy színes-szagos amerikai brosúrában méltatta a szerző a tervezett közlekedési eszköz érdemeit: méreteit, hatékonyságát, olcsóságát, újrahasznosíthatóságát. Rendkívül meggyőző volt a koncepció, már-már láttam lelki szemeim előtt, amint a Ferihegyi repülőtérrel is hamarosan elkezdődnek a rendszeres űringázó-járatok, és benépesítjük a Naprendszeret.

Amint az lenni szokott, az űringázó egyre csak késett, végül mégiscsak megvalósult, első útjára 1981. április 12-én került sor, igaz, akkor már űrrepülőgépnek neveztük a csodálatos járművet. Hívtuk űrsiklónak is, amit a magyar űrnyelvészek tűzzel-vassal üldöznek még ma is, pedig a bonyolult űreszköz nagyjából ugyanannyit repült, mint siklott, a visszafelé tartó úton, amikor siklórepülésben emésztí a felesleges sebességet.

1981. április 12-én Zalaegerszegen, a Petőfi laktanyában, a javító század klubhelyiségében figyeltük az osztrák tévé adását: élőben közvetítették a Columbia űrrepülőgép első startját (a javító században nem engem javítottak, hanem mi javítottuk a haditechnikát). Akkoriban még szép fehérre festették az űrrepülőgép hasa alatti hatalmas üzemanyagtartályt is, szóval jól nézett ki az egész! Visszaszámlálás, füst- és gőzfelhő: te, ez nem akar indulni! Aztán csak nekilódult, és huss, elrepült a Columbia. Indult az rendesen, csak a nagy várakozásban mintha lelassult volna az idő, ahogy drukkoltunk a nagy égi masinának: repülj, madár!

Pontosan húsz évvel Gagarin után indult első útjára a Columbia új időknek új reményeivel. Mi is reménykedtünk, hogy most tényleg valami új, távlatosabb korszak kezdődik. Azért mégiscsak elegáns dolog csak úgy lesétálni a leszállópályán földet ért űrrepülőgép mellé tolt lépcsőn a jól végzett űrutazást követően! Sokkal elegánsabb, mint belecsoobbanni az óceánba és várni a jó

szerencsét, hogy kihalásszák a kapszulát, amiben hárman szoronganak, mint a szardíniásdobozban, vagy lehuppanni a tajgára, és reménykedni, hogy a kutatócsoport hamarabb talál meg, mint a területileg illetékes farkasfalka.

Az is nagyon elegáns volt, ahogy a robotkar kikanalazta meg bekanalazta a pályára állítandó műholdat, űrszondát és az is elegáns és roppant látványos volt, amint újra meg újra visszatértek az asztronauták a Hubble-űrtávcsőhöz, mint az Autóklub sárga angyalai, mindig kicserélve valamit a HST-n, aminek eredményeként egyre jobban és jobban látott az űrtávcső. Igen, valami ilyesmire gondoltunk, amikor annak idején elképzeltük az ezredforduló űrhajózását.

A Columbia első útja tökéletesen sikerült, a rendszer működött, reménykedhettünk az eredményes folytatásban. Az utolsó útjában, 2003 februárjában már egyáltalán nem volt gyönyörködni való. Kétségbeejtő, szíviztó volt látni, amint tűzgömbökként tér vissza a csodálatos űrrepülőgép. A Challenger 1986-os katasztrófája után ismét egy tragédia! Nem, ez a bonyolult rendszer túlságosan veszélyes, megengedhetetlen, hogy ennyi áldozatot szedjen az űrhajózás! Ráadásul nagyon drága is volt az űrrepülőgép-flotta fenntartása, sokkal drágább lett az üzemeltetés, amint azt annak idején, a hetvenes évek elején elképzelték. Néhány év kihagyás után a gépek még jó ideig repültek, egészen 2011-ig, amikor az űrrepülőgépek korszaka – legalább is ebben a formában – lezárult.

Az elnyúlhatetlen Szozuzok ma is repülnek, és itt vannak már a nagyobb, kényelmesebb Dragonok, az Orion űrhajó is hamarosan embereket szállít, de mégis, nagyon hiányzik az űrrepülőgépek eleganciája, mert sokkal jobb dolog kényelmesen lesétálni a lépcsőn, mint hánykolódni a tengeren.

Mizser Attila